

ΤΟ
ΚΟΡΑΚΙ

ΠΟΙΗΜΑ

ΤΟΥ

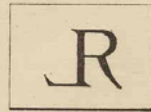
EDGAR POE

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Γιώργος Μπλάνας

ΜΕ ΕΙΚΟΝΕΣ

ΤΟΥ

ÉDOUARD MANET

ΑΘΗΝΑ

2007

ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Το *Κοράκι (The Raven)* του Edgar Allan Poe πρωτοείδε το φως της δημοσιότητας στο φύλλο της 29ης Ιανουαρίου 1845 της εφημερίδας *The New York Mirror* (σ. 4) με την σημείωση: «Αναδημοσιεύουμε (με την άδεια του εκδότη) από το 2ο τεύχος της επιθεώρησης *American Review*, το ακόλουθο αξιόλογο ποίημα του EDGAR POE. Κατά την γνώμη μας, είναι το πλέον επιτυχημένο παράδειγμα *επικαιρικής ποίησης* που γράφτηκε ποτέ στην χώρα μας, και - δίχως υπερβολή- στην αγγλική γλώσσα, λόγω της ευφυούς σύλληψης, της ρητορικής επινοητικότητας, της στιχουργικής πρωτοτυπίας και του ευφάνταστου τρόπου με τον οποίο προκαλεί συναισθήματα *τρόμου*. Είναι ένα από εκείνα τα *εδέσματα*, που μόνο ο κόσμος των βιβλίων μπορεί να παρασκευάσει, το ποίημα με το οποίο σας *εφοδιάζουμε*. Θα χαραχθεί στην μνήμη όποιου το διαβάσει». Ωστόσο, το ποίημα ήταν ήδη τυπωμένο στο τεύχος Φεβρουαρίου της επιθεώρησης *The American Review: A Whig Journal of Politics, Literature, Art and Science* (σσ.143-145), που θα κυκλοφορούσε μετά από μερικές ημέρες, με την υπογραφή ΥΠΟ QUARLES. Αυτή η μορφή -όχι αισθητά διαφορετική- από την αναδημοσίευση της *The New York Mirror*, είναι η μόνη που θα πρέπει να ακολουθήσει κάποιο χειρόγραφο. Η μορφή με την οποία είναι

γνωστό σήμερα το ποίημα δημοσιεύθηκε στην επιθεώρηση *Semi-Weekly Examiner*, στις 25 Σεπτεμβρίου του 1849. Είχαν προηγηθεί ορισμένες διορθώσεις ή και αναθεωρήσεις από τον ίδιο τον ποιητή. Αυτό το κείμενο χρησιμοποιήθηκε για την παρούσα μετάφραση.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τον άνθρωπο τον γέννησε η μέρα η γυμνή, η αιχμηρή, η αδέκαστη, η απροκάλυπτα παράλογη στην διαύγειά της. Την λέξη άνθρωπος την γέννησε η νύχτα, η βαθιά, η μεγαλόκαρδη, η νύχτα η τόσο λογική στην αδιαφάνειά της. Γι' αυτό θα υπάρχει πάντα ένα ρήγμα απροσμέτρητο ανάμεσα στον άνθρωπο και την λέξη άνθρωπος. Στα σπλάχνα αυτού του ρήγματος σαλεύει το τέρας του παραδείσου, το θηρίο της μεταφυσικής. Η κόλαση έχει στηθεί τριγύρω μας, την γνωρίζουμε, υποδουόμαστε πως είναι πραγματικότητα, την διαχειριζόμαστε, σπρώχνουμε πότε με απαλές κινήσεις αγάπης και πότε με κτηνώδεις σκουντιές μίσους ο ένας τον άλλον στην θέση του μαρτυρίου που μας αναλογεί. Συνηθίσαμε: το μαρτύριο λέγεται «εδώ και τώρα». Μερικά χρόνια συμπαγούς ευεξίας κι άλλα τόσα διάστικτου πόνου, κι έπειτα σιωπή.

Οι άνθρωποι παλεύουν να ζήσουν, αλλά αυτή η πάλη, όσο αποτρόπαια κι αν δείχνει κάποτε, δεν είναι τίποτε μπροστά στους τρόμους που ξεστομίζει η λέξη άνθρωπος. Το εντελώς παράλογο: η ευτυχία λάμπει πάντα στο κέντρο του τρόμου. Μόνο το καρφί του θανάτου, βαθιά χωμένο στο παράλυτο σώμα της καθημερινής ζωής μπορεί να περισώσει τον άνθρωπο από τον θάνατο, να του ξαναδώσει ζωή. Ο θάνατος είναι το ελιξίριο της ζωής. Αυτή η τέχνη που το

παράγει ορθώνεται με την επιβλητική μορφή της ποίησης, τραβώντας πάντα βαθιά. Εδώ όλα είναι ανάποδα, για να μπορούν να σταθούν όρθια. Όσο πιο βαθιά πηγαίνεις, τόσο πιο πάνω βρίσκεσαι.

Κάποτε δεν γνώριζα αυτήν την τόσο απλή περιπλοκή της λογικής του ερέβους. Κάποτε απορούσα πώς είναι δυνατόν ένας ναυαγός, αντί να προσπαθεί να σώσει την αγαπημένη του, που πνίγεται δίπλα του, να παραδίδεται στο όραμα μιας ιδανικής γυναίκας, πνίγοντας την πραγματική γυναίκα. Απορούσα πως είναι δυνατόν ένας ποιητής όπως ο Σολωμός να πραγματοποιεί ένα τόσο ειδεχθές έγκλημα σ' ένα τόσο μαγευτικό ποίημα. Κι ύστερα απορούσα πώς είναι δυνατόν ένας μοναχικός, αφόρητα μοναχικός άνθρωπος, στερημένος από το μοναδικό πλάσμα που αγάπησε ποτέ, αντί να θρηνεί τις όμορφες στιγμές που πέρασε με το χαμένο ταίρι του, να πιάνει την κουβέντα μ' ένα ασήμαντο πουλί που εισβάλλει στο δωμάτιό του. Απορούσα πώς είναι δυνατόν ο Πόε να πραγματοποιεί μια τόσο φρικτή διακωμώδηση της μοναξιάς σε ένα τόσο μαγευτικό ποίημα.

Δεν γνώριζα τι ακριβώς κάνει η ποίηση. Νόμιζα πως ο ποιητής είναι αυτό το θλιβερό νευρόσπαστο που φωτογραφίζεται στις τελετές των βραβεύσεων, αυτός ο σκώμμαρχος που αναλαμβάνει να διασκεδάσει την φυλή των σοβαρών, των μορφωμένων.

Κάποτε κατάλαβα πως ο ποιητής έχει δει την πραγματικότητα του σκότους, πως ο ποιητής γνωρίζει, από την στιγμή που γεννιέται η

συνείδησή του, ότι ισορροπούμε πάνω σ' ένα λιθάρι, που γυρίζει στο ακατανόητο κενό του σύμπαντος. Το γνώριζε αυτό πολύ πριν οι άνθρωποι κομματιάσουν ο ένας τον άλλο για να ανακαλύψουν πως η γη είναι στρογγυλή. Το εντελώς παράλογο: ο ποιητής, που ίσα ίσα αυτός ξέρει πως η γη είναι στρογγυλή, συνεχίζει να συμπεριφέρεται σαν να ήταν η γη επίπεδη. Και αντιστρέφει τον κόσμο.

Σ' αυτόν τον αντιστραμμένο κόσμο, η σιωπή λέει πολλά και η απουσία είναι η μοναδική πραγματική παρουσία. Σ' αυτόν τον αντεστραμμένο κόσμο, η πραγματική μέρα είναι η νύχτα και ο πραγματικός άνθρωπος η λέξη άνθρωπος. Δεν πρόκειται για ιδεαλισμό. Ο ιδεαλισμός ισχυρίζεται πως η πραγματικότητα είναι ένα αντίγραφο του κόσμου των ιδεών. Άλλο αυτό. Ο ποιητής δεν ισχυρίζεται κανένα αντίγραφο. Για τον ποιητή δεν υπάρχουν σύμβολα, γιατί υπάρχουν μόνο σύμβολα, σύμβολα που πετιούνται σαν σκοτεινόχρωμα γυαλιά από την σύγκρουση του ανθρώπου με τον πυθμένα του ρήγματος, που τον χωρίζει από την λέξη άνθρωπος.

Αυτό το ρήγμα -καιάδας για τα επίπλαστα, εντελώς φανταστικά όντα που ζουν επάνω και ισχυρίζονται πως κατέχουν την πραγματικότητα- είναι ο κόσμος του ποιητή. Δεν είναι ένας άλλος κόσμος. Είναι ο μοναδικός πραγματικός κόσμος, ο μοναδικός κόσμος που μπορεί να αξιωθεί όλα τα κατηγορήματα της πραγματικότητας. Οι από πάνω, οι επίπλαστοι, οι φανταστικοί, βολοδέρνουν με τις σημειολογίες τους και τα σύμβολά

τους και τις ιδέες τους. Όσο σκέπτονται τόσο πιο εφήμεροι γίνονται. Όσο μαθαίνουν τόσο ξεχνούν. Η μοναδική τους σωτηρία είναι το ρήγμα, το ρήγμα της φυχής, της μόνης πραγματικότητας που δικαιούται τον τίτλο Πραγματικότητα.

Είτε το θέλουμε είτε όχι, η Φεγγαροντυμένη δεν είναι ένα σύμβολο της αγαπημένης που πνίγεται, αλλά η αγαπημένη που πνίγεται ένα σύμβολο της Φεγγαροντυμένης. Το Κοράκι δεν είναι ένα σύμβολο της αιώνιας μοναξιάς, αλλά η αιώνια μοναξιά ένα σύμβολο του Κορακιού. Μόνο η *Φεγγαροντυμένη* και το *Κοράκι* υπάρχουν. Πρέπει να τα γνωρίσουμε να τα μάθουμε καλά, να ζήσουμε μαζί τους, σαν λέξεις με λέξεις. Ο μοναδικός άνθρωπος είναι η λέξη άνθρωπος. Αλλιώς δεν υπάρχουν καθόλου άνθρωποι. Αργά ή γρήγορα θα φανεί. Στο μεταξύ η νύχτα θα είναι πάντα η μεγάλη μήτρα της ζωής, της πραγματικής ζωής, εκείνη η ευτυχισμένη εποχή -μέσα σε κάθε εποχή- που βρίσκει τους δρόμους τους στον χάρτη του έναστρου ουρανού κι έχει το φως των αστεριών μόνο οδηγό της. Για την νύχτα όλα θα είναι πάντα καινούργια κι όμως τόσο οικεία, γεμάτα άγνωστες περιπέτειες κι όμως τόσο γνωστά, τόσο δικά μας. Ο κόσμος θα απλώνεται απέραντος κι όμως θα είναι ήδη ένα σπίτι, γιατί η φωτιά που καίει μες στις ψυχές μας, είναι φτιαγμένη με την ύλη των αστεριών, έχει την ίδια ουσία, την ίδια φύση. Ο κόσμος και το υποκείμενο, αν και τόσο διαφορετικά, δεν θα είναι δυο άγνωστοι, γιατί το σκοτάδι είναι η ψυχή κάθε φωτός κι όλο το φως είναι κυκλωμένο

από σκοτάδι. Έτσι, κάθε κίνημα της ψυχής θα παίρνει πάντα νόημα, θα στρογγυλεύει μέσα σ' αυτήν την πολυμέρεια: νόημα ολόκληρο, αίσθηση ολόκληρη, ψυχή συμπαγής. Θα στρογγυλεύει, επειδή η ψυχή φωλιάζει κι ησυχάζει μέσα της την ίδια στιγμή που πράττει. Στρογγυλεύει επειδή η πράξη την χωρίζει από τον εαυτό της κι αυτή έχοντας ήδη υπάρξει ο εαυτός της, βρίσκει ένα κέντρο και μπορεί να χαράξει ένα κύκλο γύρω της. Στην πραγματικότητα η συνείδηση θα είναι πάντα νοσταλγία για τον τόπο που γεννήθηκε, πόθος για το οίκαδε. Γι' αυτό η ποίηση, σαν η μοναδική αυθεντική μορφή του υπάρχειν θα είναι πάντα μια ρωγμή ανάμεσα στο «μέσα» και στο «έξω», η επικράτεια μιας ουσιαστικής διαφοράς ανάμεσα στο υποκείμενο και στον κόσμο, το παράδοξο της νυχτερινής ψυχής απέναντι στην καθημερινή πράξη. Αλλά το παράδοξο υφίσταται μόνο στο φως της μέρας και μόνο εκτός ποιήματος.

Το Κοράκι θα έρχεται πάντα μέσα στο ποίημα. Το ποίημα που στέκεται απέναντί μας σταθερό, ανθεκτικό, με μιαν ισχυρή ιδέα για τον εαυτό του. Ύστερα μας έλκει, μας τραβάει προς το εσωτερικό του και μας φοβίζει αυτή η έλξη. Ακολουθεί ένα είδος ηδονής που μπορεί να προέρχεται ακόμη και από τον φόβο ή από την ακαριαία δύναμη με την οποία οι λέξεις μας πλήττουν καιρία. Τα συναισθήματα που μας γεννά μας προσανατολίζουν προς τον ποιητή, νιώθουμε κάποια συμπάθεια για την φωνή του, νιώθουμε πως κατά κάποιον τρόπο έχουν την ίδια

ιθαγένεια, πως ερχόμαστε από εκεί που έρχεται μέχρι το ποίημα. Στο τέλος ο νους μας αρχίζει να δουλεύει και η καρδιά μας να χτυπά για λογαριασμό του ποιήματος. Τότε το ποίημα μας κυριεύει και αποτελεί την μόνη πραγματικότητα όπου αξίζει να ζούμε. Το Κοράκι είναι το ποίημα. Το ποίημα είναι το Κοράκι. Μόνον αν συντρίψουμε τους φόβους και τις επιθυμίες μας στο φως της δικαιοσύνης του θα κατανοήσουμε αυτό το διπλό γεγονός που είναι ένα και μοναδικό: η δικαιοσύνη του ποιήματος. Γιατί το ποίημα δεν υπόθεση αλήθειας, ούτε ομορφιάς. Αυτά είναι χαρακτηριστικά που πρέπει να τα διαθέτει μόνο και μόνο για να μπει στην γραμμή της επικοινωνίας. Το ποίημα είναι υπόθεση απόδοσης δικαιοσύνης στην εγκληματική αφέλεια της μέρας, που θα συνεχίσει να αντικαθιστά τον παράδοξο περιηγητή της μεθορίου της νύχτας με εφήμερες αγάπες που δεν μπορούν να ξεδιψάσουν τίποτε ολόκληρο. Η δικαιοσύνη αυτή κρατά μόνο μια στιγμή, αλλά μια στιγμή που αξίζει όσο η αιωνιότητα. Γιατί οι μέρες μας θα γίνονται όλο και πιο ασήμαντες, θα δείχνουν το πραγματικό πρόσωπό τους: ασημαντότητα που θα αποβάλει σταδιακά ακόμη και αυτό το στοιχειώδες πρόσχημα της επιβίωσης. Αθάνατος μένει όποιος περάσει μια πραγματική νύχτα με το Κοράκι του, σ' έναν ψευδαισθητικό κόσμο. Πόσο αληθινή μπορεί να είναι μια ανθρωπότητα πάνω σ' ένα ακατανόητο λιθάρι, κάπου και παντού σ' ένα ακατανόητο σύμπαν; Η μόνη αλήθεια είναι η στιγμή που η ψυχή αναγνωρίζει

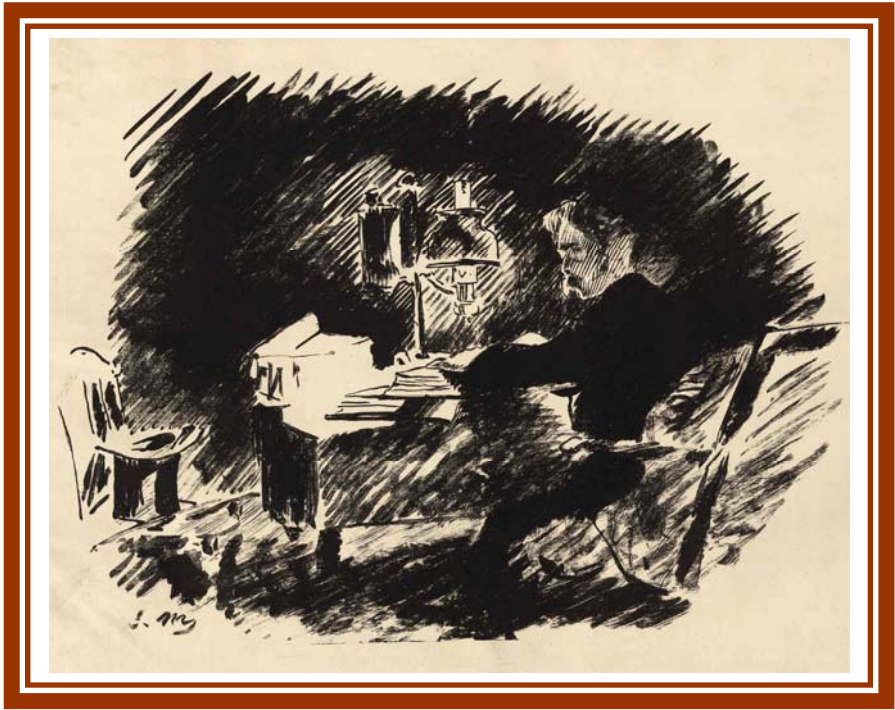
την δύναμή της και την αδυναμία της μπροστά
στην λέξη και στις λέξεις της. Μια αλήθεια
αυτιστική, ναι, αλλά η μόνη αληθινή.

Γιώργος Μπλάνας

TO KOPAKI

Μεσάνυχτα βαθιά σκοτεινιασμένα· κι εγώ χαμένος στην ερμιά κάποιων παλιών σοφών βιβλίων, κι εγώ μονάχος στον βυθό κάποιων παλιών βιβλίων ξεχασμένων, προσμετρούσα την νύστα και την πλήξη μου, όταν ξάφνου στην πόρτα μου ακούστηκε ένας χτύπος. «Κάποιος χτυπάει», ψιθύρισα. «Κάποιος χτυπάει την πόρτα μου. Κάποιος γυρεύει να με δει. Τι άλλο πια;»

Α, ναι! Θυμάμαι καθαρά εκείνον τον αδέκαστο Δεκέμβρη, την φλόγα την παραμικρή που ξεψυχούσε σέρνοντας στο πάτωμα τον ίσκιο της σκιάς της, την προσμονή να 'ρθεί το φως του πρωινού επιτέλους, την προσδοκία να σταθεί κάποιο βιβλίο φραγμός στην θλίψη -θλίψη επίμονη και μάταιη προσδοκία- για την Ελεονόρα, την τέλεια, την φωτεινή παρθένα, που οι άγγελοι έλεγαν Ελεονόρα κι οι άνθρωποι «απουσία» πια.

Μετάξι η θλίψη πένθιμο στις πορφυρές κουρτίνες,
ψιθύριζε φανταστικούς τρόμους, ανατριχίλες που
δεν τις ένιωσα ποτέ· χτυπούσε η καρδιά μου κι
εγώ αντί να πω: «Καρδιά, πάψε, ησύχασε!», είπα:
«Κάποιος χτυπάει την πόρτα μου. Κάποιος γυρεύει
να με δει. Έστω κι αργά, κάποιος χτυπάει. Τι άλλο
πια;»

Πώς το αποφάσισε η ψυχή μου ξαφνικά; Πώς
άφησε τους δισταγμούς; «Κύριε», είπα, «ή κυρία,
ζητώ συγγνώμη, αλλά, να, είχ' απογείρει, νύσταζα,
χτυπήσατε σιγά. Μα, ναι, χτυπήσατε σιγά,
ψιθυριστά· δεν ήμουν καθόλου βέβαιος...» κι
άνοιξα την πόρτα μου πλατιά: σκοτάδι γύρω κι
ερημιά· τι άλλο πια;

Σκοτάδι γύρω, απορία, φόβος κι εγώ να ξαγρυπνώ
όνειρα που δεν τόλμησε θνητός ποτέ να κοιμηθεί.
Ως κι η σιωπή είχε βουβαθεί. Ασάλευτα τα πάντα.
Μόνο... μια λέξη; Είπε κανείς βαθιά, σιγά και
σκοτεινά «Ελεωνόρα»; Όχι· εγώ ψιθύρισα κι
απάντησε η νύχτα «Ελεωνόρα!» Ίσως αυτό· μόνο
αυτό. Τι άλλο πια;

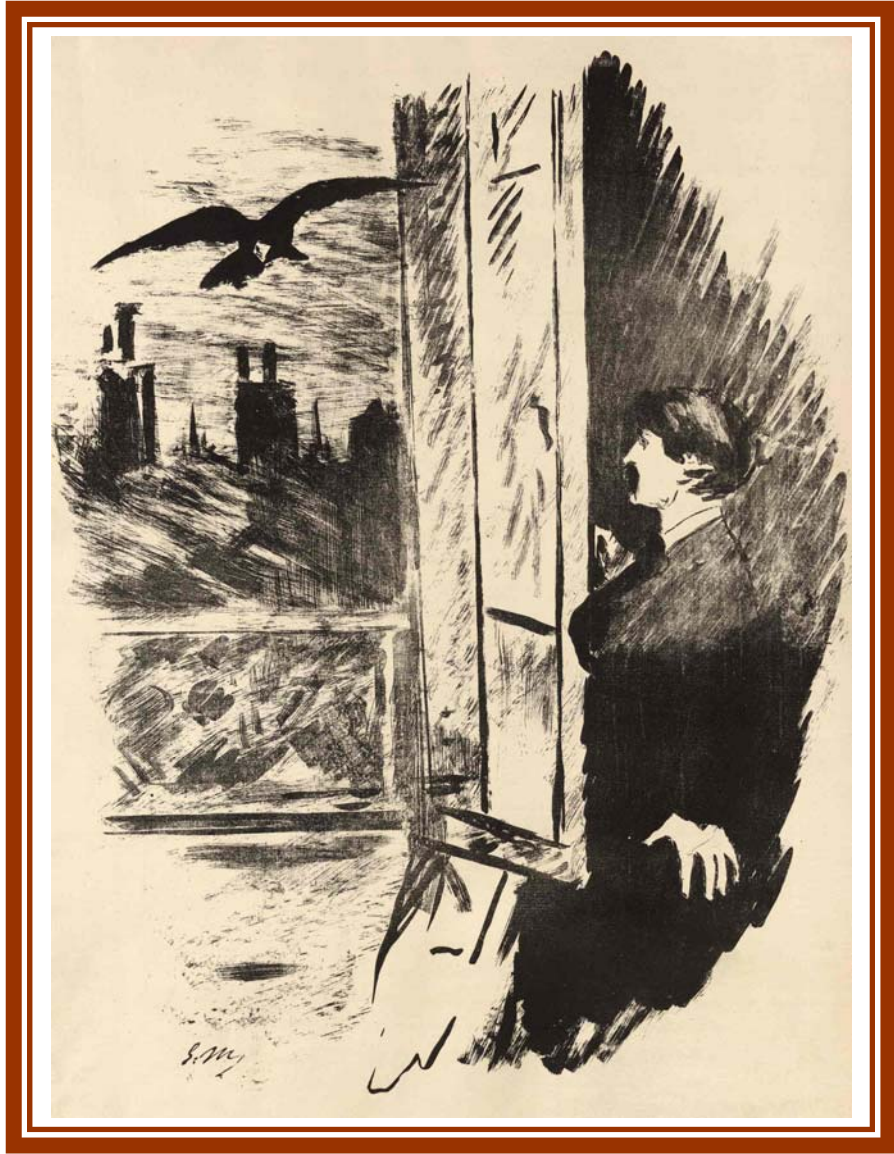
Φλεγόταν μέσα μου η ψυχή. Μπήκα στην κάμαρά μου, μα πίσω μου δεν άργησε πιο δυνατός να 'ρθεί κείνος χτύπος. «Σίγουρα, μπρος στο παράθυρό μου κάτι συμβαίνει», ψέλλισα. «Να, τώρα πάω εκεί να δω και το μυστήριο θα λυθεί. Ναι, θα λυθεί, θα πάω να δω· μόνο να πάψει να χτυπά έτσι η καρδιά μου! Ο άνεμος θα είναι. Τι άλλο πια;»

Πήγα. Δεν δειλίασα, άνοιξα και είδα να περνά το μεγαλείο των ιερών εκείνων ημερών, που χάθηκαν από καιρό, μπροστά μου: ένα Κοράκι αρχοντικό φτερούγισε ίσια στην κάμαρά μου. Δεν υποκλίθηκε, δεν στάθηκε, δεν γύρισε να δει ποιος το υποδέχθηκε. Απλά, με όση υπεροψία άρχοντα ή αρχόντισσα μπορούν να προσπεράσουν άνθρωπο, σε μια προτομή Παλλάδας, πήγε κι έστησε τον θρόνο του και κάθισε, πάνω απ' την πόρτα. Μόνο αυτό. Κι ύστερα, τίποτ' άλλο πια.

Τόση αυστηρότητα κι ευπρέπεια και στυγνή εβένου λάμψη σε φτερά, ξεγέλασαν την θλίψη μου, φαντάστηκα ποιος ξέρει τι και γέλασα για μια στιγμή: «Μα, βέβαια, κι αν στερήθηκες σύρριζα ένα λαμπρό λοφίο, κανένα ασήμαντο πουλί δεν είσαι εσύ, αμείλικτα μακάβριε, αρχαίε περιηγητή της μεθορίου της νύχτας. Πες μου, λοιπόν, πώς προσφωνούν την αφεντιά σου, άρχοντα, στου Άδη τα σκοτάδια;» Και το Κοράκι: «Ποτέ πια».

Παραξενεύτηκα πολύ, που ένα πλάσμα φτερωτό με άκουσε, κατάλαβε τα λόγια μου, όσο λιγοστή όσο παράταιρη, άσχετη κι αν ήρθ' η απάντησή του. Γιατί -πώς να το κάνουμε- ποιος ζωντανός αξιώθηκε μια νύχτα να βρεθεί μόνος στην κάμαρά του μ' ένα πουλί ολοζώντανο πάνω στο άψυχο γλυπτό της πόρτας του, και να το λένε "Ποτέ πια"»;

Μα το Κοράκι ασάλευτο πάνω στην προτομή έδειχνε να 'χει κατά νου μάλλον την μοναξιά του. Δυο λέξεις μόνο είχε πει, σαν να μην είχε άλλη ψυχή ή να μην ήταν ικανή παρά μονάχα αυτές τις δυο τις λέξεις να βραχνιάσει. Σιωπή, λοιπόν, άκρα φτερού κι εγώ σώπασα μάλλον παρά ψιθύρισα: «Πολλοί πέρασαν φίλοι απ' την ζωή μου. Πέρασαν, χάθηκαν. Κι αυτό έτσι θα φύγει το πρωί. Θα φύγει όπως έφυγαν οι ελπίδες μου· σαν τα πουλιά!» Κι αυτό ζανάπε: «Ποτέ πια»

Έσπασε μέσα μου η σιωπή χίλια κομμάτια
ξαφνικά, καθώς μ' έπληξε καίρια η εύστοχη
απάντησή του. «Σίγουρα», είπα, «μου πουλάει ότι
έχει και δεν έχει, το μόνο που κατάφερε να του
κληροδοτήσει κάποιος αφέντης δύστυχος, ζωσμέ-
νος ξαφνικά από μυριάδες συμφορές που άλωσαν
την ψυχή του κι ερήμωσαν στα χείλη του όσα
τραγούδια ήξερε κι άφησαν μόνο το πικρό ετούτο
μοιρολόγι για τις ελπίδες που έσβησαν, σπάραγμα
θρήνου: “Ποτέ πια”».

Κι όμως με διασκέδαζε. Την θλίψη της δικής μου
ψυχής την ξεγελούσε. Γι' αυτό αμέσως έσυρα μια
πολυθρόνα εκεί μπροστά: μπρος στο πουλί, στην
προτομή, στην πόρτα και βυθίστηκα στο μαλακό
βελούδο της και πήρα σκέψη σκέψη της φαντασίας
την απλωσιά, μήπως και βρω τι σήμαινε δυσσί-
ωνο, σκοτεινό, το αρχαίο Κοράκι που έκρωζε
μακάβρια: «Ποτέ πια!»

Στο δίχτυ των συλλογισμών είχα πιαστεί για τα
καλά και σώπαινα, κοίταζα το Κοράκι, που
πύρωνε τα μάτια του σαν κάρβουνα στο στήθος
μου. Κι όλο τραβούσα πιο βαθιά στις μνήμης τον
βυθό: βελούδο πορφυρό στο φως το τρυφερό της
λάμπας, βελούδο που δεν θ' άγγιζε τ' ωραίο
πρόσωπό της και φως που δεν θα χάιδευε τα μά-
γουλά της ποτέ πια!

Και τότε σαν να πύκνωσε ο αέρας που ανάσαινα βαριά, σαν να τον μύρωσε κάποιο αθέατο θυμιατό· βήματα αιθέριων Σεραφείμ θρόισαν στο χαλί. «Δύστυχε», φώναζα, «ο Θεός σε σκέφτεται ακόμη. Έστειλε τους αγγέλους του, σου στέλνει απαντοχή, απαντοχή παυσίλυπη για της Ελεονόρας την απουσία! Πιες, λοιπόν, ξεδίψασε το νηπενθές της λησμονιάς. Την έχασες, κατάλαβέ το, πάει. Και το Κοράκι: «Ποτέ πια!»

«Προφήτη εσύ, σατανικό πλάσμα, όμως προφήτη!» είπα. «Πουλί ή στοιχειό, του Πειρασμού δολοπλοκία ή σκύβαλο αθώο που παρέσυρε του ανέμου η μανία, εσύ που —ό,τι κι αν είσαι— δεν σε τρομάζει η ερημιά, του κόσμου αυτού, το σπίτι αυτό που στοίχειωσε η φρίκη, πες μου, σε ικετεύω, είναι αλήθεια... υπάρχει... το βάλσαμο στην Γαλαάδ, μίλησε, σε παρακαλώ!» Και το Κοράκι: «Ποτέ πια!»

«Προφήτη εσύ, σατανικό πλάσμα, όμως προφήτη!» είπα. «Για χάρη τ' ουρανού που γέρνει στέγη επάνω μας, για χάρη του Θεού, που προσκυνάμε, μίλησε σε μια ψυχή θαμμένη από την θλίψη, πες μου, στην πόρτα της Παράδεισος με περιμένει η αγκαλιά της πάναγνης παρθένας; Θα μ' αγκαλιάσει κάποτε η τέλεια, η φωτεινή παρθένα που οι άγγελοι φωνάζουν Ελεονόρα. Και το κοράκι: «Ποτέ πια!»

«Τότε, ας σημάνει η απάντηση αυτή, που λέει μόνο σιωπή, τον αποχωρισμό μας, πουλί ή στοιχειό· τελειώσαμε!» κραύγασα και σηκώθηκα. «Τράβα στην θύελλα που σε σάρωσε ως εδώ, γύρνα στην σκοτεινή μεθόριο του Άδη! Και μην αφήσεις πίσω σου ούτε ένα μαύρο πούπουλο το ψέμα της ψυχής σου να θυμίζει! Την μοναξιά μου ατάραχη, θέλω ν' αφήσεις πια· χάσου από την προτομή! Τράβα το ράμφος που έχωσες βαθιά μες στην καρδιά μου, φύγε από την πόρτα μου!» Και το κοράκι: «Ποτέ πια!»

Δεν σάλεψε, έμεινε εκεί πάνω απ' την πόρτα, στην ωχρή Παλλάδα, κι έτσι μένει ακόμη, με το βλέμμα του κάτι σατανικό να ονειρεύεται, το φως της λάμπας να ξεχύνει τον ίσκιο του στο πάτωμα: ποτάμι σκοτεινό, και η ψυχή μου έρμαιο να μην μπορεί να βγει απ' το έρεβός του ποτέ πια.

